

Ельвіра Анатоліївна КУЗЬМИЧЕНКО,

курсант 3 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Михайло Ігоревич ФІАЛКА,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЖЕБРАЦТВО – ПОТРЕБА ЧИ НЕПОГАНІЙ БІЗНЕС?

На сьогоднішній день доросле та дитяче жебрацтво є головною проблемою, яка існує в нашому соціумі, це явище має тісний зв'язок зі злочинністю, а тому становить чималу суспільну небезпеку. Тема жебрацтва є досить актуальною у наш час, оскільки особи, які ведуть паразитичний спосіб життя мають антисуспільну спрямованість, а також більш схильні вчиняти діяння, що містять ознаки складу злочину. Потрібно зазначити, що явище жебрацтва, на нашу думку становить загрозу для генофонду, зокрема його інтелектуальних, психологічних та фізичних характеристик. Також, сприяє деформації особистості, псує суспільну свідомість, зокрема саме моральності та правосвідомості. Ще одним аспектом важливості та актуальності теми є залучення малолітніх та неповнолітніх осіб до «жебрацької праці».

Проблемою зайняття жебрацтвом в свій час переймалися І. І. Максимів, О. М. Нечаєва, І. В. Дегтярьова, Н. О. Семчук, Т. С. Барило, А. І. Долгова, В. П. Ємельянов, О. М. Костенко та інші науковці. Досліджуючи доросле та дитяче жебрацтво потрібно з'ясувати головні причини появи цього явища, визначити хто ж такі жебраки та чому жебрацтво нині квітне у суспільстві, перетворюючись у бізнес.

Жебракування – це один із методів вирішення матеріальних та фінансових проблем, легкого збагачення, а також спосіб існування певних прошарків суспільства. Потрібно зазначити, що в результаті появи різноманітних чинників, які здатні погіршувати соціально-економічний рівень людини в суспільстві виникають злидні та безробіття, негативний вплив середовища або сім'ї, відсутність нагляду батьків за своїми дітьми, примус батьками жебракувати, низький рівень доходів населення, недосконале функціонування соціальних інститутів є безпосередньо тими факторами, що зумовлюють виникнення такого явища як жебрацтво. На превеликий жаль, у нашому суспільстві відбувається систематичне випрошування матеріально-фінансових цінностей, яке виражається у проханні милостині, проханні про допомогу, зображенні себе інвалідом, щоб розжалобити людей. Тобто, для того, щоб доросле та дитяче жебрацтво існувало та розвивалося йому необхідне сприятливе, живильне середовище, яке не замислюючись створюють великодушні громадяни. Потрібно зазначити, що ми знаходимось на тому етапі розвитку суспільства, коли люди обирають паразитичний спосіб життя, ігноруючи при цьому своє справжнє місце в соціумі. Суспільство звикло сприймати жебраків як збіднілих, напівхворих людей. Деякі з яких не мають родинних зв'язків, їх соціальний статус знищений, але основна частина жебраків з часом перетворюється на «професійних жебраків», які використовують людей, експлуатують їх почуття як джерело свого пустого існування, оскільки вони впевнені, що добрі люди допоможуть їм. Ці люди своїм виглядом, стилем життя, поведінкою і звичаями не відповідали усталеним суспільним уявленням про доброчесність і право. Вони були «іншими». Так дивилися на жебраків, волоцюг, іншими словами лузних людей в першу чергу в самоврядних містах, життя в яких було регламентовано і регульоване правом. У своїй праці Т. Гошко згадує А. Карпінського, який наводить свою класифікацію жебраків, а саме поділяє їх на три групи: люди, які протягом життя професійно займалися жебрацтвом; люди, які займалися цим тимчасово, потрапивши в скрутні життєві обставини; люди, які жили при міських шпиталях [1, с. 480–481]. Не можна виключати той факт, що людина, яка займається жебрацтвом може мати певні проблеми в матеріальному забезпеченні або втратила житло та не має рідних людей, які б змогли їй допомогти. В житті не рідко саме потреба змушує людину бути жебраком. На жаль, так виходить через не розвинутість соціальних інститутів, які повинні надавати допомогу людям, які її потребують. На сьогоднішній день жебрацтво як непоганий бізнес домінує над потребою. Якщо розглядати жебрацтво як бізнес, то необхідно зазначити, що це «легкі гроші», невимоглива робота і час на відпочинок є майже завжди, мабуть єдина вимога у цій роботі – це мати театральні здібності або навіть у деяких випадках вміти психічно впливати на людину. Перші «професійні» жебраки з'явилися в Україні на початку 90-х. Старцювання набуло свого розквіту у 1992, коли з Кримінального кодексу вилучили статтю 214, згідно з якою заняття жебрацтвом передбачає покарання у вигляді позбавлення волі або виправні роботи на строк від 1 до 2 років, тому зараз жебрацтво в Україні існує цілком на правовому полі [2, с. 7]. Жебрацтво дуже швидко перетворилося із соціального явища в справжній бізнес, де жебрак це той самий підприємець, але який не сплачує податки. Так, у свій час, Т. Пашковська трактувала жебрацтво як вид діяльності, що має свою організацію зі своїми господарями та «кришею», а також те, що всі місця жебракування поділені і жорстко контролюються зацікавленими особами [2, с. 6].

Іноді виникає просте запитання: чому люди обирають такий спосіб існування?

Тому що це дуже легка робота, яка не потребує затрати сил та енергії, має гнучкий графік, а головне можна заробити «легкі гроші». Особи, які займаються таким видом діяльності є справжніми паразитами суспільства, на розвиток їх особистості впливає безліч факторів, але відбувається явна деформація,

втрачаються елементарні моральні принципи, поступово люди звикають до такого способу життя, розуміючи, що так набагато легше отримати прибуток. Залучати малолітніх або неповнолітніх осіб до жебрацтва це є нормою. Діти, особливо немовлята, є найкращим «інструментом» для розлучення людей, саме вони та їхні матері чи псевдоматері найчастіше залучаються до такого заробітку, щоб дитина не заважала заробляти гроші, їй дають снодійне, алкоголь або наркотичні речовини [2, с. 8]. Професійні жебраки знають та розуміють, що маючи дитину на руках вони стовідсотково спровокують жалість людей і отримують більші гроші. Не рідко підлітки, які не отримують потрібну увагу, а також виховання та нагляд з боку рідних або збігають з дому через жорстокість, зловживання алкоголем та наркотиками батьків дуже часто стають жертвами жебрацтва. Їх світосприйняття деформується і вони вимушені шукати спосіб вижити. Зазвичай, дитяче жебракування є потребою, оскільки дитяче сприйняття світу не розглядає це явище як спосіб експлуатації матеріально-фінансових цінностей суспільства, таким чином вони просто намагаються вижити. Потрібно зазначити, що «ватажки» професійного жебрацького бізнесу дуже вдало користуються положенням та негараздами в сім'ї малолітніх та неповнолітніх осіб. Довести, що хтось когось примушує займатися цією діяльністю майже нереально, оскільки «головні» цього бізнесу залякують, муштрують дітей та погрозами змушують мовчати.

На превеликий жаль, жебрацтво це явище, яке укорінилося саме як бізнес, оскільки люди відчули віддачу з боку соціуму, повертання різноманітних махінацій, створення схем мабуть тільки забавляє жебраків, тільки в цьому вони вбачають свою роботу, їм байдуже на те, що вони не мають ніякого соціального статусу, а життя їх схоже на життя паразита, вони чудово себе почувають підкорюючись своєму «головному» та вбачають своїм головним завданням принести йому прибуток. Відчувши смак легкості та прибутковості, жебраки вже не захочуть змінювати свій рід діяльності, до того ж, коли є живильне середовище, небайдуже суспільство, яке спонсорує жебрацтво. На нашу думку, жебрацтво як непоганий бізнес є дуже жорстоким феноменом. Затьмарені грошима, великими прибутками «ватажки» професійного жебрацького бізнесу використовують в якості «інструментів» для впливу на суспільство малолітніх та неповнолітніх осіб, яких експлуатують та піддають насиллю. Люди цієї «професії» використовують наше бажання бути добрим, співчутливим та допомагати ближньому, вони дуже тонко відчують настрої суспільства та прилаштовуються до сучасних тенденцій, тим самим обираючи прибуткові образи та моделі поведінки, таким чином, жебраки можуть ефективно впливати на більшу кількість населення. Подібний спосіб «праці» та «заробляння» грошей набирає все більшої популярності, а все тому, що за це не передбачена кримінальна відповідальність. Звісно цей фактор сприяє зростанню «жебрацького бізнесу». Іноді складається враження, що на це не можна вплинути, але це зовсім не так. Можна залишатись добрим, співчутливим і допомагати ближньому, при цьому не потрапити на гачок «професійного жебрака». При цьому, потрібно розвивати культуру допомоги, але по-іншому, тобто не давати милостиню, якщо дійсно хочеться допомогти людині, то можна просто купити поїсти або віддати непотрібний одяг, допомогти знайти відповідні волонтерські або соціальні організації або установи (при наймі розповісти про них). Якщо людина в такій ситуації відмовиться від такої допомоги, то необхідно зробити тільки один висновок – вона не потребує допомоги взагалі.

Отже, цей феномен заслуговує величезної уваги з боку держави, суспільства, соціальних інститутів, які повинні допомагати та сприяти боротьбі з цим паразитичним явищем, проводити постійний контроль за неблагополучними сім'ями, надавати медичну допомогу людям з обмеженими можливостями, а також не сприяти розвитку жебрацького бізнесу, навпаки активно боротися з ним.

Список бібліографічних посилань

1. Гошко Т. Жебраки у руських містах XV – першої половини XVII ст. *Україна в Центрально-Східній Європі*. 2017. Вип. 17. С. 462–490.
2. Пашковська Т. Бізнес на милостині. *Юридичний вісник України*. 2008. 2–8 серп. С. 6–8.

Одержано 20.03.2018